

Keberkesanan Mata Pelajaran Sejarah dalam Membina Etos Bangsa Generasi Muda di Malaysia

Mansor Mohd. Noor

Khairul Ghufuran B. Kaspin

Institut Kajian Etnik, Universiti Kebangsaan Malaysia

Objektif utama kajian ini adalah untuk mengenal pasti keberkesanan mata pelajaran sejarah dalam membina etos bangsa generasi muda di Malaysia mengenal pasti faktor-faktor yang mempengaruhi pelajar terhadap kefahaman mereka tentang sejarah negara. Dari segi metodologi, kajian ini menggunakan kajian tinjauan sebagai reka bentuk kajian. Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) dipilih sebagai lokasi kajian. Pemilihan responden pula adalah seramai 400 ratus pelajar yang dipilih secara rawak dari empat fakulti terpilih yang dikategorikan sebagai fakulti A, B, C, dan D. Setiap 100 orang responden dipilih dari setiap fakulti dan pemilihan responden dikategorikan mengikut etnik masing-masing seperti Melayu, Bumiputera Sabah, Bumiputera Sarawak, Cina dan India. Kaedah kajian kuantitatif digunakan dalam kajian ini dengan menggunakan borang soal selidik. Data dan analisis kajian ini dinilai dan disemak terlebih dahulu oleh pakar yang terdiri dari individu yang berkelulusan Ijazah Kedoktoran dan mempunyai gelaran Professor dan Professor Madya. Data kajian yang diperolehi dihurai dalam bentuk peratus dan analisis varians. Dari segi peratus, hasil kajian yang diperolehi mendapati responden tanpa mengira etnik yang terlibat dalam kajian ini mencatat peratus melebihi 50% untuk kesemua bahagian. Untuk bahagian rangkuman isi kandungan buku teks dan konsep negara idaman, etnik Melayu, Bumiputera Sabah dan Sarawak telah mencatat keputusan melebihi 60%. Manakala untuk bahagian konsep etos bangsa, responden tanpa mengira etnik telah mencatat keputusan melebihi 75%. Dari segi analisis varians, kajian ini juga mendapati bahawa faktor-faktor seperti etnik dan agama menunjukkan perbezaan yang signifikan kepada responden dalam memberi maklum balas mengenai keberkesanan mata pelajaran sejarah dalam membina etos bangsa dalam kalangan generasi muda. Manakala faktor-faktor seperti jantina, tahun pengajian dan fakulti pula tidak menunjukkan perbezaan yang signifikan. Justeru, berdasarkan hasil dapatan kajian ini, tahap keberkesanan mata pelajaran sejarah dalam membina etos bangsa generasi muda di Malaysia adalah baik. Namun, hasil dapatan yang diperolehi ini perlu ditingkatkan lagi dari masa ke semasa, terutamanya dari segi kefahaman terhadap isi kandungan buku teks sejarah agar minda generasi muda terus terbina dengan kukuh terhadap kefahaman mereka tentang sejarah negara. Ditambah lagi dengan komposisi penduduk di Malaysia yang berbilang etnik.

Kata Kunci: Mata pelajaran sejarah, etos bangsa, etnik dan sejarah negara.

Pengenalan

Dalam sistem pendidikan negara, mata pelajaran sejarah merupakan mata pelajaran wajib yang perlu diambil oleh semua pelajar. Tidak kira latar belakang sosial mahupun etnik seseorang pelajar itu, semuanya tidak terkecuali untuk mengambil mata pelajaran sejarah. Mulai tahun 2013, mata pelajaran sejarah adalah antara mata pelajaran yang wajib lulus bagi semua pelajar sekolah menengah di Malaysia yang mengambil Sijil Peperiksaan Malaysia (SPM) (Azmy 2011).

Seperti yang sedia maklum, mata pelajaran sejarah merupakan mata pelajaran yang menekankan peristiwa-peristiwa lampau yang telah berlaku di Malaysia dan boleh dijadikan tauladan kepada generasi akan datang. Merujuk kepada penulisan sejarah buku teks untuk pelajar sekolah di Malaysia, ianya telah mencatatkan mengenai zaman penjajahan yang berlaku dalam negara, kesusahan yang dihadapi oleh masyarakat semasa zaman darurat, peristiwa kemerdekaan negara dan banyak lagi peristiwa penting negara yang wajar sekali dipelajari dan diambil iktibar oleh parapelajar sekolah (Ahmad Saufi 2010).

Disamping itu, mata pelajaran sejarah di sekolah merupakan sebuah medium penyatuan pelbagai etnik di Malaysia dimana mata pelajaran sejarah itu sendiri merupakan sebagai sebuah set rujukan yang menggambarkan tentang peristiwa yang berlaku pada suatu ketika dahulu di mana etnik-etnik di Malaysia bersama-sama bersatu dan berjuang. Mereka sanggup mengenyahkan kepentingan etnik dan individu demi kesejahteraan masa depan negara dan rakyat. Ini menunjukkan bahawa mata pelajaran sejarah adalah sangat penting kepada generasi muda Malaysia yang berbilang etnik dalam membangkitkan semangat cinta akan negara selain dari menanam kesedaran bahawa perlunya semangat perpaduan antara satu sama lain agar kesilapan yang pernah dilakukan pada masa lalu tidak diulangi kembali (Aminuddin 2011). Memetik kata-kata seorang ahli falsafah, George Santayana (1998: 284) mengenai sejarah "...mereka yang tidak mengingati kesilapan masa lalu pasti akan mengulangnya kembali..."

Justeru, makalah ini ingin mengkaji keberkesanan mata pelajaran sejarah dalam membina etos bangsa dalam kalangan generasi muda di Malaysia. Hasil kajian ini adalah sebagai maklum balas kepada sistem pendidikan sejarah di negara kita agar ianya sentiasa dinilai mengikut perubahan masa.

Kurikulum Sejarah Di Malaysia

Dalam Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM), sejarah adalah mata pelajaran teras yang wajib dipelajari oleh semua pelajar sekolah secara berterusan selama lima tahun.

Dari segi matlamatnya, pengajaran mata pelajaran ini bertujuan untuk memupuk dan memperkukuhkan semangat kesetiaan kepada negara dan bangsa menjadi warganegara Malaysia. Bersesuaian dengan demografi Malaysia yang mempunyai masyarakat pelbagai kaum, pendidikan sejarah di Malaysia juga bertujuan mewujudkan semangat perpaduan dan cintakan bangsa dan negara (Kementerian Pelajaran Malaysia 2002: 3).

Kedudukan mata pelajaran sejarah yang telah dinaiktaraf menjadi mata pelajaran teras dalam Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM) menunjukkan pengiktirafan kerajaan terhadap peranan mata pelajaran sejarah dalam pembinaan generasi muda dan pembangunan jati diri pelajar, dengan objektif agar pelajar memiliki pengetahuan berkaitan perkembangan pembinaan Negara bangsa, perpaduan kaum dan memahami peristiwa-peristiwa sejarah menggunakan perspektif yang betul dan tepat, berimajinasi dan berfikir untuk mendapatkan kebenaran serta mengetahui latar belakang sesuatu kejadian (Anuar 1997).

Dalam konteks pengajaran sejarah di Malaysia, terdapat beberapa perkara yang memainkan peranan penting menentukan hasil atau matlamat pendidikan berkenaan tercapai. Antaranya ialah kandungan buku teks, kaedah penyampaian, pedagogi, penggunaan sumber, kemahiran guru serta sikap pelajar sendiri. Di peringkat paling asas, kandungan buku teks adalah penting kerana ia dianggap sebagai tunjang kepada pengajaran sejarah. Kedudukan buku teks sejarah sekolah menengah adalah unik kerana penerbitannya dikawal sepenuhnya oleh Bahagian Buku Teks, Kementerian Pendidikan Malaysia. Kawalan juga dilakukan terhadap penggunaan buku teks sejarah di semua sekolah (Mohd & Shahizan 2012).

Pengajaran mata pelajaran sejarah di peringkat sekolah menengah di Malaysia adalah wajib kepada semua pelajar selama lima tahun iaitu bermula di tingkatan satu hinggalah ke tingkatan lima. Pengajaran ini dibahagikan kepada dua tahap iaitu peringkat sekolah menengah rendah dan peringkat sekolah menengah atas. Pendidikan Sekolah Menengah Rendah (SMR) adalah selama tiga tahun bermula dari tingkatan satu hingga tiga. Manakala pengajaran peringkat Sekolah Menengah Atas (SMA) pula adalah selama dua tahun iaitu bermula di tingkatan empat dan berakhir di tingkatan lima (Mohd & Shahizan 2012).

Kajian Terhadap Kurikulum Sejarah Di Malaysia

Kurikulum mata pelajaran sejarah telah mengalami perubahan yang pesat sejak zaman penjajah sehinggalah negara mencapai kemerdekaan. Peranan dan kepentingan sejarah dalam memenuhi aspirasi dan hasrat negara tidak dapat dinafikan. Ini terbukti

apabila mata pelajaran ini dijadikan mata pelajaran teras yang wajib dipelajari oleh semua murid di sekolah menengah pada tahun 1989 apabila KBSM dilaksanakan (Zuraini et al. 2011).

Semakan kurikulum pada tahun 2000 telah memberi keutamaan kepada sejarah tempatan yang ditulis dari persektif penulis tempatan. Matlamat utama pendidikan sejarah di peringkat sekolah menengah seperti yang terkandung dalam Sukatan Pelajaran Sejarah Sekolah Menengah (Kementerian Pendidikan Malaysia 1991) adalah untuk memupuk semangat setia Negara dan perasaan bangga sebagai rakyat Malaysia tanpa ada halangan perkauman. Melalui pengetahuan dan penghayatan sejarah tanah air, para pelajar akan dapat memahami keadaan dan latar belakang masyarakat dan Negara dalam mewujudkan semangat perpaduan dan kekitaan terhadap masyarakat dan negara sebagai satu unit tunggal, mewujudkan ingatan bersama terhadap sejarah sebagai rangka rujukan kesedaran kebangsaan dan memperkukuhkan semangat cintakan tanah air (Zuraini et al. 2011). Penyemakan semula kurikulum sejarah KBSM tahun 2000 bertujuan memantapkan Akta Pendidikan 1996, memenuhi semangat Falsafah Pendidikan Negara (FPN) dan menyediakan warga Malaysia untuk menghadapi cabaran pendidikan abad ke-21. Kurikulum sejarah KBSM pada umumnya menitikberatkan sejarah dan kepentingan negara mengikut acuan Malaysia (Siti Haishah 2011).

Tahun 2003 merupakan tahun terakhir penggunaan kurikulum lama sejarah. Pusat Perkembangan Kurikulum (PPK) telah menyemak semula kurikulum sejarah dan berusaha meningkatkan lagi keberkesanan mata pelajaran ini sesuai dengan kehendak semasa. Kurikulum Sejarah peringkat SMR dan SMA diwujudkan agar asas pengetahuan, nilai murni, kemahiran belajar dan pengalaman yang diperoleh dapat diperkukuh dan diperkembang. Proses pengajaran dan pembelajaran (P&P) sejarah seharusnya sesuatu yang hidup dan boleh menarik minat pelajar terhadap mata pelajaran tersebut (Kementerian Pelajaran Malaysia 2003).

Konsep Etos Bangsa

Daripada segi etimologi, perkataan etos berasal daripada Bahasa Yunani iaitu '*ethos*' yang membawa maksud sikap, keperibadian, watak, karekter dan keyakinan ke atas sesuatu. Sarjana terkenal Greek iaitu Aristotle adalah antara individu yang banyak membicarakan hal mengenai etos. Beliau menggambarkan etos sebagai salah satu daripada tiga '*mode of persuasion*' selain *logos* dan *pathos*. Dalam hal ini, beliau memberikan erti etos itu sebagai '*moral competence*'. Namun, Aristotle berusaha memperluaskan lagi istilah etos

ini sehingga maknanya tercakup dalam hal yang berkaitan dengan 'kolektif' atau sesuatu yang bersifat kelompok (Abdul Rahman Aziz 2004).

Justeru, etos pada dasarnya dibentuk oleh sesuatu kebiasaan, pengaruh budaya, agama serta sistem nilai yang diyakini oleh sesebuah kelompok atau individu. Selaras dengan peredaran waktu, erti kata etos daripada pandangan barat itu telah berubah dan berevolusi menjadi semakin kompleks. Daripada erti kata yang sama iaitu etos, muncul pula istilah '*ethikos*' yang bererti 'teori kehidupan' dan kemudian terus berevolusi menjadi istilah 'etika' (*ethics*). Dalam erti kata lain, ianya merujuk kepada akhlak atau nilai-nilai yang berkaitan dengan baik buruk (moral), sehingga dalam erti etos itu ada terkandung semangat untuk melakukan sesuatu dengan baik dan sempurna seterusnya mendorong individu berusaha menghindarkan diri daripada melakukan kesilapan (Ferry 2009).

Apabila wacana mengenai etos semakin luas dibicarakan terutamanya oleh sarjana-sarjana Barat, takrifan-takrifan etos menjadi semakin rencam. Namun setiap takrifan-takrifan itu masih berteraskan atau diikat oleh maksud dasar etos itu sendiri iaitu hal-hal yang berkaitan dengan perwatakan dan sikap. Menurut Geertz (1973: 127), "*...A people's ethos is the tone, character, and quality of their life, its moral and aesthetical mood; it is the underlying attitude toward themselves and their world that life reflects...*".

Menurut Bar-Tal (2000: 138), etos bangsa adalah "*...a particular configuration of central societal beliefs, attitudes and values, that are enduring and shared by most members of society and that focus on the society's present and future...*". Oren (2009) pula berpendapat bahawa etos bangsa dapat dibahagikan kepada dua bentuk kategori preskriptif dan deskriptif. Bagi bentuk preskriptif, ianya merujuk kepada nilai-nilai, norma dan matlamat yang hendak dicapai oleh masyarakat seperti jaminan keselamatan, demokrasi dan keamanan. Manakala bagi bentuk deskriptif pula, ianya merujuk kepada pengalaman lepas atau keadaan semasa yang dilalui oleh sesebuah masyarakat.

Etos bangsa dalam konteks Malaysia pula menurut Hanapi (2007), membawa maksud sifat sesebuah masyarakat atau komuniti. Sifat itu pula terbit daripada semangat, nilai, idea, kepercayaan, pemikiran, falsafah dan pegangan hidup masyarakat berkenaan. Pengertian tersebut sering kali diringkaskan sebagai budaya sesebuah masyarakat. Namun bagi Mohd Taib Osman dan Abu Hassan Sham (1975), mereka mentakrifkan etos sebagai sebuah sistem nilai sosial yang terdapat dalam sesebuah budaya. Justeru itu, ada kalanya etos disinonimkan dengan istilah budaya kerana istilah budaya juga merujuk kepada nilai, kepercayaan, pandangan dunia, semangat dan pemikiran.

Pendapat Perdana Menteri Malaysia yang keempat Tun Dr. Mahathir Mohamad (1992) mengenai etos bangsa pula berbunyi,

"...building a nation out of diverse people with differing historical, ethnic, linguistic, religious, cultural and geographical backgrounds is something more than just fostering consensus on the basic character of a state or nation. It involves the fostering of (1) shared historical experiences, (2) shared values, (3) a feeling of common identity, (4) shared destiny that transcends ethnic bounds without undermining ethnic identity, (5) loyalty, (6) commitment, and (7) an emotional attachment to the nation, and the flowering of distinctly national ethos"

Dalam hal ini, etos bangsa Malaysia perlu mengambil kira bentuk hubungan etnik yang terjalin dalam masyarakat multietnik selama ini. Bentuk hubungan inilah yang menjadi penentu kepada proses pembinaan negara-bangsa (Mansor et al. 2006).

Walau bagaimanapun, dalam pengertian yang sempit, etos lebih merujuk kepada sistem nilai sesebuah masyarakat. Sifat sesebuah masyarakat diandaikan terbit daripada sistem nilai yang menjadi panduan kepada masyarakat mereka sebagai sebuah masyarakat. Sesebuah masyarakat terbentuk atas persetujuan bersama para anggotanya untuk patuh kepada sesuatu pegangan hidup secara bersama. Pegangan hidup yang dimaksudkan ialah nilai hidup yang menjadi ukuran kepada apa yang baik dan tidak baik, cantik dan tidak cantik, murni dan tidak murni, terpuji dan terkeji, mulia dan hina, disanjung dan dibenci dan seterusnya. Setiap anggota masyarakat akan berpegang kepada nilai yang baik agar dia terus diterima sebagai anggota masyarakat berkenaan. Nilai yang tidak baik menjadi sempadan dan peringatan (Hanapi 2007).

Kesimpulannya, takrifan-takrifan yang telah diujahkan memberikan kefahaman bahawa etos bangsa merupakan suatu peringkat kefahaman dan keyakinan terhadap nilai-nilai yang secara dasarnya sangat mempengaruhi kehidupan, menjadi prinsip-prinsip dan cara berekspresi yang khusus bagi sekelompok manusia dan budayanya. Namun dalam konteks Malaysia, Tun Dr. Mahathir Mohamad melihat bahawa pemupukan etos bangsa dalam kalangan masyarakat adalah kaedah yang boleh digunakan untuk membentuk bangsa Malaysia. Dalam hal ini, etos bangsa rakyat Malaysia pula perlu mengambil kira bentuk hubungan etnik yang terjalin dalam masyarakat multi etnik selama ini. Bentuk hubungan inilah yang menjadi penentu kepada proses pembinaan negara-bangsa (Mansor et al. 2006).

Objektif

Mata pelajaran sejarah merupakan antara medium yang paling berkesan dalam usaha untuk membina bangsa Malaysia yang bersatu dalam kalangan generasi muda. Mata pelajaran

sejarah juga adalah penting dalam membina etos bangsa yang kukuh. Justeru, kajian ini ingin mengkaji keberkesanan mata pelajaran sejarah dalam membina etos bangsa dalam kalangan generasi mu di Malaysia. Objektif-objektif kajian disenaraikan satu-persatu seperti di bawah:

1. Objektif pertama ialah mengkaji keberkesanan mata pelajaran sejarah dalam membina etos bangsa generasi muda di Malaysia.
2. Objektif kedua ialah mengenal pasti faktor-faktor yang mempengaruhi pelajar terhadap kefahaman mereka tentang sejarah negara.

Metodologi

Berikut adalah metodologi yang digunakan dalam kajian ini:

a. Reka bentuk kajian

Kajian ini memilih bentuk kajian tinjauan sebagai reka bentuk kajian. Borang soal selidik dijadikan sebagai alat untuk mengumpulkan data. Hal ini kerana ciri-ciri yang terdapat di dalam kajian tinjauan sangat sesuai digunakan sebagai kaedah kajian ini. Menurut Chua (2006), kajian tinjauan sangat popular dalam kalangan pengakaji sains sosial kerana ciri-cirinya yang bersesuaian dengan keadaan bidang kajian sains sosial itu sendiri. Ciri-cirinya termasuklah pertanyaan soalan yang menyeluruh dalam pelbagai aspek, cara pengendalian yang digemari seperti penggunaan borang soal selidik justeru data dapat dipungut dengan cepat, saiz sampel yang besar, maklumat yang terus dari responden dan keupayaan keputusan untuk digeneralisasi dengan tepat dan berkesan.

b. Pemilihan responden

Sebagai perincian untuk responden yang menyertai kajian ini pula, seramai 400 ratus orang responden dipilih secara rawak mengikut kategori fakulti. Mereka yang dipilih adalah dalam kalangan pelajar Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM). Fakulti-fakulti yang dipilih adalah sebanyak empat fakulti yang dikategorikan sebagai Fakulti A, B, C dan D. 100 orang responden dipilih dari setiap fakulti. Pemilihan responden dipecahkan kepada kategori etnik. Kategori etnik tersebut adalah Melayu, Bumiputera Sabah, Bumiputera Sarawak, Cina dan India. Mereka yang dipilih sebagai responden adalah dalam kalangan pelajar ijazah sarjana muda tahun satu, dua, tiga dan empat sahaja.

c. Kaedah kajian

Kaedah kajian kuantitatif adalah kaedah kajian yang dipilih untuk penyelidikan ini. Data kuantitatif yang diperoleh melalui kajian ini dipersembahkan melalui kaedah deskriptif yang membawa maksud, data yang diperolehi melalui soal selidik kajian ini ditulis dalam bentuk peratusan berdasarkan bentuk soalan dalam soal selidik. Seterusnya, data yang diperolehi melalui peratusan itu akan dianalisis dalam bentuk jadual, rajah atau perkiraan statistik. Untuk memahami maksud kaedah kajian kuantitatif secara asas, ia boleh dirujuk kepada istilah 'kuantiti', yang membawa maksud banyak atau bilangannya lebih daripada satu. Berdasarkan kepada istilah kuantiti, penyelidikan kuantitatif dikaitkan dengan data yang berasaskan nombor (Chua 2006).

Bagi Othman (2007: 6), beliau berpendapat bahawa kajian kuantitatif berlandaskan kepada pemikiran positivisme yang dikuasai oleh bidang pengukuran, pengoperasian definisi, pengujian hipotesis dan statistik. Bagi Mok (2010: 21) pula, beliau berpendapat kajian kuantitatif memfokuskan kajian yang memudahkan kefahaman terhadap perkara atau situasi yang kompleks melalui kaedah saintifik.

d. Kajian rintis

Kajian rintis boleh diibaratkan sebagai sebuah kajian secara kecil-kecilan yang dilakukan terlebih dahulu sebelum kajian sebenar dijalankan. Kajian rintis yang dijalankan tidak dapat memastikan kejayaan kajian utama, tetapi ia boleh membantu pengkaji mengenal pasti tahap kebolehlaksanaan atau kemunasabahan kajian utama yang akan dijalankan (Chua 2006). Di sudut yang lain pula, kajian rintis dapat membantu penyelidik mengetahui maklum balas responden terhadap soalan-soalan yang diajukan kepada mereka (Marican 2009). Kajian rintis telah dijalankan selama satu minggu bermula 29 April 2013 hingga 5 Mei 2013.

e. Kajian lapangan

Kajian lapangan sebagai proses mengumpulkan data untuk kajian ini telah pun dijalankan selama tiga minggu. Ia bermula pada 6 Mei 2013 dan berakhir pada 26 Mei 2013. Seperti yang telah dinyatakan, lokasi yang dipilih sebagai tempat kajian adalah di empat fakulti di UKM iaitu Fakulti A, B, C dan D. Sepanjang kajian lapangan dijalankan, responden-responden yang menjawab borang soal selidik telah memberikan kerjasama yang sangat baik kepada penyelidik. Justeru, data yang dapat dikumpulkan melalui borang soal selidik adalah sangat memuaskan hati penyelidik.

f. Penilaian kajian

Kajian ini dinilai dan disemak oleh pakar agar segala data, analisis dan faktanya tepat. Pakar-pakar yang menyemak adalah terdiri daripada individu yang berkelulusan Ijazah Kedoktoran dan individu yang mempunyai anugerah gelaran Professor dan Professor Madya dari Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) dan Universiti Teknologi Malaysia (UTM).

Dapatan Kajian

Untuk bahagian kajian, huraian dipecahkan kepada dua bahagian. Bahagian pertama adalah dapatan kajian yang dihurai dalam bentuk peratus. Bahagian kedua pula adalah dapatan kajian yang dihurai dalam bentuk analisis varians. Untuk bahagian peratus, dapatan kajian dipecahkan kepada tiga bahagian seperti rangkuman isi kandungan buku teks, konsep etos bangsa dan konsep negara idaman.

a. Peratus

Bahagian pertama dalam borang soal selidik adalah mengenai isi kandungan buku teks sejarah secara umum. Ia adalah rangkuman dari isi kandungan buku teks dari tingkatan satu hingga lima. Jadual 1 menunjukkan peratus yang diperolehi berdasarkan maklum balas responden yang memberikan jawapan setuju dalam borang soal selidik.

Jadual 1: Isi kandungan buku teks sejarah tingkatan satu hingga lima

Pernyataan	Setuju (%)				
	Melayu	B. Sabah	B. Sarawak	Cina	India
1. Isi kandungan mata pelajaran Sejarah dari Tingkatan 1 hingga 5 menceritakan sejarah negara yang sebenar.	42	32	41	22	36
2. Tokoh-tokoh yang memperjuangkan semangat kebangsaan dan kemerdekaan adalah terdiri dari tokoh pelbagai etnik.	75	74	76	77	71
3. Mata pelajaran Sejarah menggambarkan peranan yang dimainkan oleh pelbagai etnik di Malaysia.	75	68	74	51	62
4. Sejarah Kesultanan Melayu Melaka dipaparkan sebagai tamadun agung bangsa Melayu.	85	93	88	71	74
5. Sejarah kepelbagaian agama di Malaysia diterangkan dengan jelas.	54	56	44	38	59
6. Sejarah tamadun dunia meluaskan lagi pengetahuan pelajar mengenai apa yang berlaku diluar Malaysia.	73	80	78	62	69
7. Sejarah Sabah dan Sarawak sangat	81	90	78	75	81

	penting dalam menerangkan mengapa negeri-negeri Borneo tersebut menjadi sebahagian dari Malaysia.					
8.	Kandungan buku teks Sejarah menerapkan unsur pembinaan satu Bangsa Malaysia.	59	49	49	42	48
9.	Kandungan buku teks Sejarah adalah medium perpaduan kaum yang berkesan.	50	46	49	36	43
10.	Pembinaan identiti kebangsaan banyak diterapkan di dalam mata pelajaran Sejarah.	61	64	41	47	55
11.	Toleransi kaum banyak diterangkan di dalam buku teks Sejarah.	59	54	41	37	43
12.	Mempelajari sejarah dapat menaikkan semangat patriotik.	72	78	71	56	62
	Jumlah Keseluruhan	786	784	730	614	703
	Purata	66	65	61	51	59

Sumber: Data kajian lapangan 2013

Untuk bahagian Kurikulum Sejarah pula, Jadual 1 menunjukkan jumlah keseluruhan yang diperolehi menunjukkan responden dari etnik Melayu mencatat jumlah purata keseluruhan paling tinggi yang menyatakan persetujuan untuk bahagian ini sebanyak 66%. Manakala etnik Cina sekali lagi mencatat jumlah purata keseluruhan paling rendah berbanding etnik-etnik lain sebanyak sebanyak 51%. Perbezaan purata untuk bahagian ini adalah sebanyak 14%. Untuk bahagian kurikulum sejarah ini menunjukkan bahawa bahagian ini mempunyai kekurangan dan memerlukan penambahbaikan.

Bahagian seterusnya dalam borang soal selidik adalah mengenai konsep etos bangsa. Jadual 2 menunjukkan peratus yang diambil adalah berdasarkan kepada peratus responden yang setuju dengan pernyataan dalam borang soal selidik.

Jadual 2: Konsep etos bangsa

Pernyataan	Setuju (%)				
	Melayu	B. Sabah	B. Sarawak	Cina	India
1. Saya sentiasa membantu mereka yang memerlukan tanpa mengira perbezaan etnik, agama mahupun status.	95	90	98	95	95
2. Saya selesa bergaul/berkawan dengan kenalan yang berbeza etnik dan agama dengan saya.	93	90	90	84	93
3. Saya suka mengambil bahagian dalam aktiviti gotong-royong.	85	81	80	74	81
4. Saya menyokong pasukan bola sepak Harimau Malaya/pasukan badminton negara.	84	93	83	71	72
5. Saya rela berkorban apa sahaja demi negara.	85	83	83	67	76
6. Saya menerima Malaysia adalah sebuah negara Islam.	90	95	76	60	71

7. Penubuhan Malaysia adalah hasil kejayaan kerjasama antara pelbagai kaum	86	90	88	91	93
8. Saya yakin dengan hala tuju dan wawasan negara.	77	71	71	56	52
9. Saya adalah seorang yang berfikiran positif terhadap negara.	86	88	81	67	74
10. Saya bangga berkomunikasi menggunakan bahasa Malaysia.	97	96	91	81	81
11. Saya bangga dengan bendera Malaysia.	93	98	95	90	93
12. Saya bangga lahir sebagai anak Malaysia.	95	100	96	92	91
Jumlah Keseluruhan	1066	1075	1032	928	972
Purata	89	90	86	77	81

Sumber: Data kajian lapangan 2013

Secara keseluruhannya, jumlah peratus purata untuk konsep etos bangsa pada Jadual 2 menunjukkan etnik Bumiputera Sabah mencatat peratus purata yang paling tinggi berbanding etnik-etnik lain. Etnik Bumiputera Sabah mencatat jumlah keseluruhan purata sebanyak 90% yang merupakan jumlah yang paling tinggi. Manakala etnik Cina pula mencatat jumlah keseluruhan purata paling rendah berbanding etnik-etnik lain sebanyak 77%.

Seterusnya adalah berkaitan dengan konsep negara idaman. Konsep ini berkait rapat dengan realiti kehidupan bernegara seseorang individu. Bagi negara Malaysia yang berbilang etnik, memahami konsep negara idaman adalah sangat penting bagi generasi muda. Etos bangsa yang kukuh dalam diri seseorang akan menguatkan kefahaman mereka terhadap realiti negara idaman dalam kehidupan hari ini.

Jadual 3: Konsep negara idaman

Pernyataan	Setuju (%)				
	Melayu	B. Sabah	B. Sarawak	Cina	India
1. Etnik Melayu-Bumiputera adalah peribumi yang utama di Malaysia.	86	82	66	45	59
2. Etnik Melayu, Orang Asli dan Bumiputera Sabah dan Sarawak adalah peribumi yang utama di Malaysia.	92	93	83	65	69
3. Semua warganegara lahir di Malaysia mempunyai status dan kedudukan istimewa sebagai warganegara.	78	83	83	85	70
4. Cara terbaik untuk membentuk masyarakat Malaysia adalah menyamaratakan taraf dan status rakyat tanpa mengira agama, latar belakang etnik dan tempat kelahiran.	52	53	51	69	69
Jumlah Keseluruhan	308	311	283	264	267
Purata	77	78	71	66	67

Sumber: Data kajian lapangan 2013

Secara keseluruhannya, Jadual 3 menunjukkan jumlah peratus purata untuk konsep negara idaman menunjukkan etnik Bumiputera Sabah sekali lagi mencatat peratus purata yang paling tinggi jika dibandingkan dengan etnik-etnik lain dengan mencatat jumlah keseluruhan purata sebanyak 78%. Manakala etnik Cina juga sekali lagi mencatat jumlah keseluruhan purata paling rendah jika dibandingkan dengan etnik-etnik lain sebanyak 66%.

b. Analisis varians

Menurut Palaniappan (2009: 185), ANOVA bermaksud satu analisis statistik parametrik yang menggunakan varians untuk menentukan sama ada terdapat perbezaan signifikan antara dua purata atau lebih kumpulan. ANOVA terbahagi kepada tiga jenis seperti *one-way*, *two-way* dan *three-way* ANOVA. Analisis kajian ini menggunakan *one-way* ANOVA atau ANOVA sehalu. ANOVA sehalu digunakan dalam kajian ini kerana ia sesuai untuk menentukan sama ada terdapat perbezaan yang signifikan antara tiga atau lebih kumpulan terhadap satu pembolehubah bersandar yang berskala interval.

Jadual 4: Perbezaan antara etnik

Pembolehubah	Frekuensi (n)	Purata	Sisihan Piawai	F	Sig-F
Etnik				6.923**	.000
Melayu	192	28.23	7.003		
Cina	83	33.12	6.545		
India	42	30.79	8.126		
B. Sarawak	41	30.61	7.832		
B. Sabah	41	27.07	6.743		
Lain-lain	1	29.00	-		

** . Korelasi adalah signifikan pada tahap 0.01 (2-tailed)

Berdasarkan Jadual 4, hasil kajian menunjukkan bahawa terdapat perbezaan yang signifikan di antara etnik dalam kalangan pelajar Universiti Kebangsaan Malaysia yang diambil sebagai responden kajian ini (F = 6.923, p < 0.01).

Jadual 5: Perbezaan antara jantina

Pembolehubah	Frekuensi (n)	Purata	Sisihan Piawai	t	Sig-t
Jantina				2.011	.045
Lelaki	144	30.63	7.974		
Perempuan	256	29.09	6.968		

Berdasarkan Jadual 5, hasil kajian menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan dalam kalangan pelajar lelaki dan perempuan di Universiti Kebangsaan Malaysia yang diambil sebagai responden ($t = 2.011, p > 0.01$). Purata skor bagi pelajar lelaki ialah 30.63, manakala purata skor bagi pelajar perempuan ialah 29.09. Semakin rendah skor menunjukkan semakin tinggi skor etos bangsa. Ini membuktikan bahawa pelajar perempuan mempunyai tahap etos bangsa yang lebih tinggi daripada pelajar lelaki.

Jadual 6: Perbezaan antara tahun pengajian

Pembolehubah	Frekuensi (n)	Purata	Sisihan Piawai	F	Sig-F
Tahun Pengajian				1.959	.120
Satu	133	28.88	6.606		
Dua	103	30.83	8.336		
Tiga	100	30.10	7.991		
Empat	64	28.58	5.917		

Berdasarkan Jadual 6, hasil kajian menunjukkan bahawa tidak terdapat perbezaan yang signifikan di antara tahun pengajian dalam kalangan pelajar Universiti Kebangsaan Malaysia yang diambil sebagai responden ($F = 1.959, p > 0.01$).

Jadual 7: Perbezaan antara jenis fakulti

Pembolehubah	Frekuensi (n)	Purata	Sisihan Piawai	F	Sig-F
Fakulti				2.280	.079
A	100	28.23	7.982		
B	100	29.30	7.056		
C	100	30.36	7.966		
D	100	30.67	6.199		

Berdasarkan Jadual 7, hasil kajian menunjukkan bahawa tidak terdapat perbezaan yang signifikan di antara jenis fakulti dalam kalangan pelajar Universiti Kebangsaan Malaysia yang diambil sebagai responden ($F = 2.280, p > 0.01$).

Jadual 8: Perbezaan antara agama

Pembolehubah	Frekuensi (n)	Purata	Sisihan Piawai	F	Sig-F
Agama				5.185**	.000
Islam	226	28.50	7.302		
Hindu	39	30.69	8.137		
Buddha	73	32.82	6.721		
Kristian	60	29.42	6.941		
Lain-lain	2	28.00	1.414		

** . Korelasi adalah signifikan pada tahap 0.01 (2-tailed)

Berdasarkan Jadual 8, hasil kajian menunjukkan bahawa terdapat perbezaan yang signifikan di antara perbezaan agama dalam kalangan pelajar Universiti Kebangsaan Malaysia yang diambil sebagai responden ($F = 5.185, p < 0.01$).

Perbincangan

Dari segi rangkuman isi kandungan buku teks, secara puratanya responden dari kalangan etnik Melayu telah mencatat peratus yang paling tinggi sebanyak 66% berbanding etnik-etnik lain. Manakala peratus purata yang paling rendah pula sekali lagi dicatat oleh responden dari kalangan etnik Cina sebanyak 51%. Hal yang sama juga dapat dilihat dalam kajian Siti Haishah (2011) yang mana beliau mendapati persepsi responden Bumiputera (Melayu, Bumiputera Sabah dan Bumiputera Sarawak) dan Bumiputera adalah sangat berbeza yang mana peratus responden Melayu akan melebihi bukan Melayu. Namun apa yang dapat disimpulkan berdasarkan data ini adalah kesemua peratus purata yang dicatatkan oleh responden dari pelbagai etnik yang dikaji berada di paras bawah 70%. Ia menunjukkan penerimaan oleh responden terhadap isi kandungan buku teks yang mereka pelajari adalah agak kurang memberangsangkan. Sedikit sebanyak juga boleh dikaitkan dengan sikap, kemahiran, pengetahuan guru sejarah dan mungkin kaedah pengajaran guru di dalam kelas. Dalam kajian Siti Rohah (1998), Mohamad Sultan (2000) dan Soo (2000) mendapati bahawa pengajaran sejarah amat bergantung kepada sikap, kemahiran dan pengetahuan guru itu sendiri. Berkaitan dengan kaedah pengajaran guru di dalam kelas, Hadiyah (1997) menyatakan bahawa pencapaian pelajar dan kemahiran guru berkait rapat dalam mencapai pendidikan yang berkualiti.

Bagi konsep etos bangsa, dapat dirumuskan di sini bahawa etos bangsa yang telah terbina dalam diri responden dalam kalangan etnik Bumiputera Sabah adalah lebih tinggi berbanding etnik lain. Hal ini dapat dibuktikan dengan merujuk kepada purata keseluruhan yang terdapat dalam jadual di mana etnik Bumiputera Sabah mencatat purata tertinggi sebanyak 90%. Hal ini juga mungkin boleh dikaitkan dengan rasa bangga dan bersyukur responden dalam etnik Bumiputera Sabah tentang perasaan mereka sebagai seorang rakyat Malaysia.

Bagi konsep negara idaman pula, secara keseluruhannya dapat disimpulkan di sini bahawa konsep negara idaman yang kedua dapat diterima baik oleh etnik Melayu dan Bumiputera Sabah berdasarkan peratus yang diperolehi dari kedua-dua etnik tersebut yang

melebihi 90%. Etnik Melayu dan Bumiputera Sabah juga menerima baik konsep negara bangsa pertama dengan peratus yang dicatat oleh kedua-dua etnik tersebut melebihi 80%. Dalam masa yang sama juga etnik Bumiputera Sabah bersama etnik Bumiputera Sarawak dan Cina pula cenderung untuk menerima konsep negara idaman yang ketiga berdasarkan peratus yang diperolehi lebih daripada 80. Konsep negara idaman yang keempat pula dilihat seperti kurang mendapat sambutan dari mana-mana etnik kerana setiap etnik mencatat peratus keseluruhan kurang dari 70%.

Manakala berdasarkan data yang dianalisis dalam bentuk analisis varians, faktor-faktor seperti etnik dan agama menunjukkan perbezaan yang signifikan. Justeru, kajian ini jelas menunjukkan bahawa kefahaman responden terhadap apa yang mereka pelajari dalam mata pelajaran sejarah sangat dipengaruhi oleh faktor etnik dan agama. Manakala faktor-faktor seperti jantina, tahun pengajian dan fakulti pula tidak menunjukkan perbezaan yang signifikan. Dari segi jantina, kajian Siti Haishah (2011) juga menunjukkan jantina tidak mempengaruhi kefahaman pelajar dalam memahami mata pelajaran sejarah.

Dalam kajian yang dilakukan oleh Siti Haishah (2011) yang mengkaji mengenai pencapaian pelajar pelbagai etnik untuk mata pelajaran sejarah, beliau mengatakan etnik bukan faktor yang mempengaruhi pencapaian pelajar untuk mata pelajaran sejarah. Hal ini berbeza dengan hasil kajian ini yang mendapati etnik adalah faktor yang mempengaruhi kefahaman pelajar untuk mata pelajaran sejarah. Bezanya beliau (Siti Haishah 2011) mengkaji pencapaian manakala kajian ini mengkaji keberkesanan mata pelajaran sejarah dalam membina etos bangsa.

Rumusan

Rumusannya, kajian ini mendapati keberkesanan mata pelajaran sejarah dalam membina etos bangsa di Malaysia adalah baik. Hasil dapatan kajian mendapati mata pelajaran sejarah telah memainkan peranan yang berkesan dalam membina etos bangsa dalam kalangan generasi muda di Malaysia dengan keputusan mendapati responden tanpa mengira etnik telah mencatat keputusan melebihi 50% untuk semua bahagian. Namun, hasil dapatan kajian perlu ditingkatkan lagi.

Bagi faktor-faktor yang mempengaruhi individu terhadap pembentukan etos bangsa dalam diri mereka melalui mata pelajaran sejarah, kajian ini mendapati faktor-faktor seperti etnik dan agama menunjukkan perbezaan yang signifikan kepada responden mengenai etos bangsa yang terbina dalam diri mereka yang dipengaruhi oleh mata pelajaran sejarah.

Manakala faktor-faktor seperti jantina, tahun pengajian dan fakulti pula langsung tidak menunjukkan perbezaan yang signifikan mengenai etos bangsa yang terbina dalam diri mereka yang dipengaruhi oleh mata pelajaran sejarah.

Secara keseluruhannya, mata pelajaran sejarah terbukti berkesan dalam membentuk etos bangsa dalam kalangan generasi muda di Malaysia. Ini menunjukkan hubungan antara mata pelajaran sejarah dalam membentuk etos bangsa adalah signifikan. dan kesignifikan inilah yang membuatkan generasi muda faham konsep negara idaman yang terbaik untuk negara ini.

Rujukan

- Abdul Rahman Abdul Aziz. 2004. Pembangunan etos budaya etnik Melayu mengharungi pemodenan. Kertas kerja Seminar Antarabangsa Dalam Komuniti Pasca Modenisme. Anjuran Jabatan Pengajian Umum, Fakulti Sains Kognitif, Universiti Utara Malaysia. Langkawi, 4-6 September.
- Ahmad Saufi Mansor. 2010. Subjek sejarah lebih seronok. *Harian Metro*, 25 Oktober.
- Aminuddin Mansor. 2011. Pendidikan Sejarah pengukuh patriotisme. *Harian Metro*, 15 September.
- Anuar Mohamed. 1997. *Modul Kursus Perguruan Lepas Ijazah: Sejarah*. Seremban: Maktab Peguruan Raja Melewar.
- Azmy Mohamed. 2011. Format baru pentaksiran SPM sejarah. *Utusan Malaysia*, 25 Oktober.
- Bar-Tal, Daniel. 2000. *Shared Beliefs in a Society: Social Psychological Analysis*. Thousand Oaks, California: Sage Publication.
- Chua, Yan Piaw. 2006. *Kaedah dan Statistik Penyelidikan, Buku 1, Kaedah Penyelidikan*. Kuala Lumpur: The McGraw-Hill Companies.
- Ferry Noviliadi. 2009. *Hubungan Antara Organization-Based Self-Esteem Dengan Etos Kerja*. Sumatera: Fakultas Psikologi Universitas Sumatera Utara.
- Geertz, C. 1973. *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. New York: Basic Books.
- Hadah Senin. 1997. Faktor-faktor yang mempengaruhi prestasi pencapaian pelajar dalam mata pelajaran sejarah. Kertas projek Sarjana. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Hanapi Dollah. 2007. Etos Melayu. dlm. Anwar Din (pnyt.). *Asas Kebudayaan dan Kesenian Melayu*, hlm. 95-116. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. 1991. Laporan kajian kedudukan pengajaran dan pembelajaran mata pelajaran sejarah di sekolah. Kuala Lumpur: Pusat Perkembangan Kurikulum.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. 2002. Huraian Sukatan Pelajaran Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah, Sejarah Tingkatan 5. Kuala Lumpur: Pusat Perkembangan Kurikulum.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. 2003. Laporan kajian tentang isu kurang minat murid terhadap mata pelajaran sejarah di sekolah berprestasi rendah SPM 2002. Kuala Lumpur: Pusat Perkembangan Kurikulum.

- Mohd Samsudin & Shahizan Shaharuddin. 2012. Pendidikan dan pengajaran mata pelajaran sejarah di sekolah di Malaysia. 39: 116-141.
- Mohamad Sultan Faujdar. 2000. Kualiti pengajaran sejarah di sebuah sekolah menengah daerah Sabak Bernam. Tesis Sarjana. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Mok, Soon Siang. 2010. *Penyelidikan dalam Pendidikan, Perancangan dan Pelaksanaan Penyelidikan Tindakan*. Puchong: Penerbitan Multimedia Sdn. Bhd.
- Oren, N. 2009. *The Israeli Ethos of Conflict 1967-2006*. Virginia: Institute for Conflict Analysis and Resolution, George Mason University.
- Othman Lebar. 2007. *Penyelidikan Kuantitatif, Pengenalan kepada Teori dan Metod*. Tanjong Malim: Penerbit Universiti Pendidikan Sultan Idris.
- Palaniappan, A. K. 2009. *Penyelidikan dan SPSS (PASW)*. Petaling Jaya: Pearson Malaysia Sdn. Bhd.
- Siti Haishah Abdul Rahman. 2011. Pencapaian akademik dan etnisiti: satu kajian bagi mata pelajaran sejarah di Malaysia. Dlm. Abdul Razaq Ahmad & Anuar Ahmad (pnyt.). *Pendidikan & Hubungan Etnik*, hlm. 271-306. Bangi: Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Siti Rohah Abdullah. 1998. Sikap guru dalam pengajaran sejarah. Kertas projek Sarjana. Sintok: Universiti Utara Malaysia.
- Soo, Hoo Soon teng. 2002. Keberkesanan pengajaran guru sejarah dan hubungkaitnya dengan prestasi pencapaian murid. Tesis Sarjana. Pulau Pinang: Universiti Sains Malaysia.
- Mahathir Mohamad. 1992. Towards a United Malaysian Nation. Ucapan pada makan malam United Malaysian Nation by the year 2020, Kuala Lumpur, 31 Januari.
- Marican, S. 2009. *Penyelidikan Sains Sosial, Pendekatan Pragmatik*. Batu Caves: Edusystem Sdn. Bhd.
- Mansor Mohd. Noor, Abdul Rahman Abdul Aziz & Mohd Ainuddin Iskandar Lee. 2006. *Hubungan Etnik di Malaysia*. Petaling Jaya: Prentice Hall.
- Mohd Taib Osman & Abu Hassan Sham. 1975. *Warisan Prosa Klasik*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa & Pustaka.
- Santayana, G. 1998. *The life of reason*. Ulang cetak. New York: Prometheus Book.
- Zuraini Husain, Ahmad Razaai Ayudin & Abdul Razaq Ahmad. 2011. Elemen hubungan antara kaum melalui buku teks sejarah sekolah menengah atas di Malaysia. Dlm. Abdul Razaq Ahmad & Anuar Ahmad (pnyt.). *Pendidikan & Hubungan Etnik*, hlm. 235-244. Bangi: Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.

Nota Biografi

Mansor Mohd. Noor (emel: mnmansor@ukm.edu.my / mansormohdnoor@yahoo.com) adalah Professor di Institut Kajian Etnik (KITA), Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) sejak tahun 2009 hingga kini. Di KITA, beliau menjawat jawatan seperti Felo Penyelidik Utama dan Ketua Kluster Etnisiti dan Pekerjaan. Beliau mendapat pendidikan awal di Kota Bharu, Kelantan dan Ipoh, Perak sehingga tahun 1971. Seterusnya melanjutkan pengajian di Universiti Sains Malaysia (USM) dan memperolehi Ijazah Sarjana Muda Sains Kemasyarakatan dengan kepujian dalam bidang Sosiologi pada tahun 1974. Seterusnya pada tahun 1979 beliau memperoleh Ijazah Sarjana Sastera dengan kepujian dari University of Canterbury, Christchurch, New Zealand juga dalam bidang Sosiologi. Ini diikuti dengan Ijazah Kedoktoran (Ph.D) dalam bidang Hubungan Etnik di University of Bristol, United Kingdom pada tahun 1992.

Khairul Ghufuran Kaspin (emel: khairul_ghufuran@yahoo.com) adalah pelajar Ijazah Sarjana di Institut Kajian Etnik (KITA), Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) dalam bidang pengajian etnik. Beliau memperoleh Ijazah Sarjana Muda dengan kepujian dalam bidang sejarah dari UKM pada tahun 2011. Minat penyelidikan beliau adalah dalam bidang sejarah dari sudut sosial dan politik, historiografi, falsafah sejarah, pembinaan negara bangsa dan tamadun. Kini beliau bertugas sebagai seorang pensyarah di sebuah Institut Pengajian Tinggi Swasta di Kuala Lumpur.